

El medi natural de la conca del Besòs

Edició a cura de Fernando Carceller, Guillem Chacón i Víctor Iglesias. SIBOC

Centre Català d'Ornitologia i Consorci per a la Defensa de la Conca del Besòs
Barcelona, 1996, 211 pàg.

Ressenya

Anna Pellicé

Biòloga

Aquesta publicació és el fruit de les Jornades d'Estudi del medi natural de la conca del Besòs i del futur dels nostres rius que es varen celebrar el 1994 a la Garriga i a la Roca del Vallès.

El Centre Català d'Ornitologia, juntament amb el Centre per a la Interpretació i la Recuperació de la Conca del Besòs i el Consorci per a la Defensa de la Conca del riu Besòs, són les tres organitzacions que han impulsat aquest estudi amb la voluntat que es comencés a tractar de la situació real de la conca del Besòs tant pel que fa a la qualitat de les aigües com al restabliment dels ecosistemes fluvials.

La publicació comença amb un article on es dona a conèixer què és el Consorci per a la Defensa de la Conca del riu Besòs, constituït al febrer de 1988. Es fa un resum sobre l'àmbit i les línies d'actuació del Consorci:

- La gestió d'infraestructures de

sanejament que donen servei a un total de vint-i-tres municipis, amb dues estacions de bombament i set estacions depuradores d'aigües residuals (EDAR) a tota la conca.

- El control dels abocaments que s'efectuen a les xarxes municipals de clavegueram i als col·lectors.

- Les determinacions realitzades en el laboratori del Consorci tant pel que fa a les mostres d'aigües com a fangs i residus.

- La recuperació d'espais de ribera juntament amb la potenciació de l'ús públic de les zones degradades i la creació de corredors biològics que connectin els diversos espais d'interès natural que emmarquen la conca.

- La promoció i l'educació ambiental mitjançant actuacions dutes a terme a les escoles, divulgació general i jornades sobre temes d'especialització relacionats amb la conca.

Hi trobem també una sèrie de treballs que estudien els sistemes fluvials des d'un punt de vista ecològic. Els autors presenten les pautes generals d'actuació per a l'estudi integrat de la conca. En primer lloc, un resum històric de l'evolució del riu al llarg dels darrers vint-i-cinc anys ens posa en situació de saber quins són els problemes per tal de posar-hi remei. S'hi indiquen també els projectes de restauració dels boscos de ribera efectuats en els últims anys a diferents parts de la conca.

L'estudi dels atributs funcionals de les plantes que integren els boscos de ribera pot ser de gran utilitat a l'hora de conèixer el funcionalisme de les espècies que es troben en els diferents hàbitats. Entre els atributs estudiats destaquen els que tenen una lectura funcional més clara, com ara l'alçària de les plantes, el tipus de lignificació, el color i la consistència de les fulles, ...

Observant com han variat aquests atributs davant els canvis que ha sofert el medi, se'n pot preveure l'evolució i quin és el tipus d'actuació i de gestió que s'hi pot aplicar.

El projecte d'ordenació i gestió de zones humides dut a terme a la Mitjana de Lleida pot servir com a model i exemple per a futures actuacions a les conques dels nostres rius. Els plans d'ordenació i de gestió són els instruments clau per a aconseguir la conservació d'un espai. En el cas de la Mitjana de Lleida, els objectius generals que es volien assolir eren, a banda de la conservació dels sistemes natu-

ral, preservar la diversitat biològica dels organismes, comptabilitzar l'ús públic i potenciar els aprofitaments lúdics i culturals de l'espai natural.

La informació emmagatzemada en la base de dades construïda a partir de l'Inventari Ecològic i Forestal de Catalunya (IEFC) ha estat el punt de partida per a fer la descripció de les masses forestals del Vallès Oriental. A partir d'un mostratge de camp realitzat del gener al maig de 1991 i del gener al juny de 1992, es fa un estudi força acurat de les diferents espècies arbòries del Vallès Oriental i s'analitzen amb detall les característiques i l'àrea de distribució de les vuit espècies dominants. El treball inclou també una avaluació dels dos grans incendis forestals que van afectar la comarca l'any 1994: el de Gualba i el de Bigues i Riells i Sant Feliu de Codines.

La contaminació i la degradació de la conca han estat la causa de la desaparició de diverses espècies autòctones de peixos, amfibis i rèptils a l'alt Congost. El dessecament dels cursos fluvials no tan sols perjudica la població de peixos, sinó també els amfibis i els rèptils que hi viuen o s'hi reproduïxen. Resulta molt interessant l'estudi de les espècies indicadores de la qualitat de l'aigua. La contaminació també ha arribat als aqüífers de la conca mitjana del riu Besòs. Entre els focus contaminants destaquen:

- els abocadors de residus urbans i industrials,
- els abocaments incontrolats

d'aigües residuals tant urbanes com industrials,

- la infiltració de les aigües de rius prèviament contaminats,
- les activitats agrícoles i ramaderes (adobs, pesticides, purines, ...).

El treball constata un increment de la salinitat de les aigües dels aqüífers (especialment pel que fa a clorurs, sulfats i nitrats), un lleuger augment de la duresa total de l'aigua, elevats continguts de certs metalls com ara ferro, magnesi i zenc, i presència de metalls pesants i de microcontaminants orgànics.

En els darrers anys s'ha comprovat que la contaminació dels sòls afecta de manera molt notable la salut humana per les seves repercussions en els aqüífers, en les aigües de consum, ... S'ha reconegut un notable increment de diversos metalls pesants als sòls de la comarca.

En el treball que tracta dels recursos petris de les comarques del Vallès es comparen les activitats extractives passades amb les actuals. Els recursos petris principals continuen essent: argila, grava i sorra, calcària i dolomia, marbre, granit, sauló, pòrfir, gres silícic i pissarra. S'analitzen de manera molt concreta les característiques litològiques i l'ús que es fa de cada recurs. L'elevada demografia dels darrers anys, i per tant la gran demanda d'aquestes primeres matèries per a la construcció, la indústria, l'obra pública, etc. fa necessari establir un equilibri entre l'activitat extractiva, la pressió urbanística i la preservació de l'entorn.

Finalment, completa la publicació una sèrie de treballs on s'expliquen els projectes de restauració que han tingut lloc a diferents indrets de la conca.

Cal destacar el gran nombre de dades i de gràfics, que fan del llibre una eina molt útil i pràctica, i d'obligada consulta per a tot tipus de treballs sobre la conca del Besòs.

Treballs com aquest permeten no tan sols aprofundir en el coneixement passat i present de l'estat de la conca del Besòs, sinó disposar d'elements per a afrontar el repte de la seva restauració.

Novetats

La Llagosta: Imatges

P.A. Borrego, J. Bartalot, P.E. Damián
Ajuntament de la Llagosta, 1996,
69 pàgines

Darrerament, a molts dels nostres pobles es treballa per a rescatar de l'oblit les imatges de la història més recent, que per a molts és totalment desconeguda. Això, en el cas dels municipis més propers a Barcelona, que han sofert una gran transformació industrial i urbana, es més necessari perquè les noves generacions coneguin el seu entorn i la seva història. En el cas de la Llagosta, aquesta recuperació és més interessant perquè fins ara no

disposaven de cap llibre dedicat exclusivament al seu poble, a la seva evolució i la seva història.

Aquest llibre s'ha presentat dins dels actes de la commemoració del 60è aniversari de la segregació de la Llagosta del municipi de Sant Fost de Campsentelles juntament amb *Recull onomàstic de la Llagosta*, d'Enric Garcia-Pey.

El llibre és fruit del treball de recerca iniciat l'any 1991 pels autors i que va despertar l'entusiasme dels vilatans per a col·laborar-hi. Una vegada recollit tot el material, es va fer una tria on hi hagués representada la història més pròxima de tots els sectors de la població, els interessos divergents, els xocs culturals, la lluita pel restabliment de les llibertats democràtiques, la transició del franquisme i també les activitats que s'hi havien desenvolupat tradicionalment. A més a més, amb tot el material recollit es va fer una exposició. Aquest fet va significar per a molts el descobriment del seu poble.

L'índex del llibre comprèn les temàtiques següents: fotografies aèries, panoràmiques, carrers, places, parcs, edificis i rodalies.

Entre les imatges més significatives hi ha la transformació del paisatge agrícola i l'urbà. En aquest sentit, és significatiu el canvi de l'espai industrial, ja que s'ha passat pràcticament de tenir una sola fàbrica envoltada de camps al complicat teixit de les naus metàl·liques actuals i també a una extensa xarxa de carreteres.

Una de les imatges urbanes més boniques és el conjunt de fotografies de l'antic carrer del Carme, on les façanes de les cases del carrer estan recobertes de rastelleres de blat de moro.

També hi ha un record de les antigues masies —la majoria enderrocades actualment— com ara el mas la Llebra, can Mora, can Xiquet o can Baqué; de les feines que ja no es fan, com és el cas de ferrar un cavall o batre la palla a l'era; de les antigues festes locals, les processons dels anys cinquanta i seixanta, els llocs i les activitats d'esbarjo; de fets meteorològics com ara les riuades o les nevades de l'any 62. Al final hi ha una imatge molt típica de l'antic règim: és l'arribada de Franco al poble amb la tradicional pancarta de salutació «La Llagosta saluda a su Caudillo».